

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

WYŻSZA SZKOŁA
HUMANISTYCZNO-EKONOMICZNA
WE WROCŁAWKU

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Nowy Program Praktyk Pedagogicznych dla kierunku pedagogika na specjalnościach: pedagogika wczesnoszkolna, pedagogika wczesnoszkolna z przedszkolną, pedagogika przedszkolna z elementami terapii dziecka

---

*Program opracowany w ramach projektu pn.
„Lepiej przygotowany nauczyciel – lepiej przygotowany uczeń”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego*

Wrocław 2013

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego (Priorytet III – Wysoka jakość systemu oświaty, Działanie 3.3 Poprawa jakości kształcenia, Poddziałanie 3.3.2 Efektywny system kształcenia i doskonalenia nauczycieli – projekty konkursowe)

PUBLIKACJA DYSTRYBUOWANA BEZPŁATNIE

Opracowanie programu:

Zespół ds. Praktyk Studenckich Wyższej Szkoły Humanistyczno-Ekonomicznej we Włocławku

**Program opracowany w ramach realizacji projektu pn.
„Lepiej przygotowany nauczyciel – lepiej przygotowany uczeń”**

**Projekt jest realizowany przez
Wyższą Szkołę Humanistyczno-Ekonomiczną we Włocławku
w partnerstwie z Gminą Fabianki, Gminą Miasta Lipno, Gminą Lubanie**

Biuro projektu:

Wyższa Szkoła Humanistyczno – Ekonomiczna
we Włocławku
87-800 Włocławek
ul. Okrzei 94 (Collegium Maius)
pok. 200 [II p.]

Spis treści

Wstęp	4
1. Podstawa prawna praktyk pedagogicznych	7
2. Nowoczesny system edukacji na terenie Unii Europejskiej	9
3. Innowacyjne założenia Nowego Programu Praktyk Pedagogicznych	11
4. Zarys sylwetki nowoczesnego nauczyciela	17
5. Założenia wychowania i edukacji przedszkolnej oraz wczesnoszkolnej	20
6. Cele praktyk pedagogicznych	23
7. Zadania i obowiązki studenta – praktykanta	26
8. Zadania i obowiązki nauczyciela – opiekuna praktyk	28
9. Zadania dyrektora placówki w której odbywają się praktyki	30
10. Zadania i obowiązki koordynatora praktyk studenckich z ramienia uczelni	31
11. Dokumentacja i proces ewaluacji praktyk pedagogicznych	32
12. Kryteria oceny praktyk pedagogicznych	33
Zakończenie	35
Bibliografia	37
Załączniki	39

Wstęp

Nowy Program Praktyk Pedagogicznych (NPPP) wprowadzony w Wyższej Szkole Humanistyczno – Ekonomicznej we Włocławku, został opracowany w ramach Projektu pn. „Lepiej przygotowany nauczyciel – lepiej przygotowany uczeń”.

Celem tego projektu jest przygotowanie nowatorskiego programu praktyk pedagogicznych dla studentów studiów I oraz II stopnia z kierunku pedagogika na specjalnościach: pedagogika wczesnoszkolna; pedagogika wczesnoszkolna z przedszkolną (*od 01. 10. 2013 r. specjalność ta będzie nosiła nazwę: pedagogika przedszkolna i pedagogika wczesnoszkolna*); pedagogika przedszkolna z elementami terapii dziecka. Opracowanie to jest modyfikacją i unowocześnieniem funkcjonującego w WSHE we Włocławku programu praktyk, którego zadaniem jest dostarczenie wiedzy jak najefektywniej wykorzystać czas praktyki studenckiej. NPPP dopasowany jest do potrzeb wszystkich podmiotów biorących udział w przebiegu praktyk pedagogicznych, z uwzględnieniem wyzwań stawianych przed współczesnym systemem oświatowym i jego pracownikami.

Praktyki pedagogiczne są integralną i niezbędną częścią w procesie edukacji przyszłych nauczycieli. Dla znaczącej większości są również pierwszym zetknięciem się z pracą zawodową i pierwszą weryfikacją predyspozycji i przygotowania kandydatów do pełnienia zawodu pedagoga, wychowawcy, opiekuna i nauczyciela. Zadaniem praktyk pedagogicznych jest jak najlepsze zapoznanie studentów z realiami placówek oświatowych, panującymi w nich zasadami, umożliwienie im sprawdzenia siebie w nowej roli. Rozpoczęcie praktyk zawodowych przez studentów pedagogiki jest często momentem, w którym weryfikują swoją decyzję o wyborze ścieżki zawodowej i związaniem jej z pracą nauczyciela. O niezwykle ważnej roli praktyk oraz zdobytego podczas nich doświadczenia przekonują się absolwenci uczelni wyższych – stojąc u progu podjęcia pracy zawodowej napotykają często przeszkodę w postaci wymaganego doświadczenia zawodowego, którego oczekują pracodawcy rekrutujący nowych pracowników. Biorąc pod uwagę specyfikę pracy nauczyciela, posiadanie wiedzy teoretycznej musi iść w parze z wiedzą praktyczną, dlatego też każda uczelnia jak i każdy student powinni uświadomić sobie jak istotne znaczenie mają należycie przygotowane i przeprowadzone praktyki pedagogiczne.

Forma, charakter i programy praktyk pedagogicznych realizowanych przez uczelnie wyższe w kraju zgodne są z wymaganiami Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Niepokojące jednak jest to, że wielu studentów biorących udział w praktykach, nie jest zadowolonych z wiedzy, która jest im dostarczana.¹ Krytyczne wypowiedzi dotyczą zarówno wymiaru merytorycznego jak i metodycznego praktyk, a wiedza i doświadczenie pozyskiwane

---

¹ Wyniki badań własnych, WSHE we Włocławku, 2011.

przez studenta – praktykanta, często nie są wystarczające by sprostać wymaganiom stawianym przed nauczycielem, który w momencie podjęcia pracy zawodowej, powinien być dobrze przygotowanym profesjonalistą.²

Nowy Program Praktyk Pedagogicznych (zwany dalej NPPP) przygotowany dla Wyższej Szkoły Humanistyczno – Ekonomicznej we Wrocławku na potrzeby realizacji Projektu pn. „Lepiej przygotowany nauczyciel – lepiej przygotowany uczeń” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, zgodnie z wnioskami wyciągniętymi z analizy opinii studentów Wydziału Nauk Pedagogicznych³ wprowadza zmiany i rozwiązania pozwalające na unowocześnienie, a przede wszystkim podniesienie jakości kształcenia praktycznego.

W zamyśle NPPP jest reorganizacja starych założeń programu praktyk, w których biorą udział studenci oraz wprowadzenie nowych treści, spójnych z aktualnymi wyzwaniami środowiska szkolnego. Działania te dadzą szansę na rzetelne przygotowanie warsztatu nauczyciela, znajomość środowiska oświatowego, celowe i dojrzałe tworzenie partnerskiej relacji z uczniami, umiejętność skutecznego przekazywania wiedzy i budzenia w uczniach chęci do samodzielnego rozwijania swoich zainteresowań. Taka organizacja praktyk pozwoli na rzeczywiste sprawdzenie gotowości praktykanta do podjęcia pracy nauczyciela – wychowawcy.

Nowy Program Praktyk Pedagogicznych wdrażany przez Wyższą Szkołę Humanistyczno – Ekonomiczną we Wrocławku zgodny jest z koniecznymi przepisami:

- 1) Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 września 2004 r. w sprawie standardów kształcenia nauczycieli (Dz. U. nr 207, poz. 2110);
- 2) Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 12 marca 2009 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia wypadków i szkół, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli (Dz. U. z dnia 27 marca 2009 r.);
- 3) Ustawą z dnia 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, Ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2011, nr 84, poz. 455);
- 4) Rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (Dz. U. 2012. 131.);
- 5) Strategią rozwoju edukacji na lata 2007 – 2013;

---

² M. Łukaszewska, *Teoria i praktyka jakości procesu kształcenia pedagogicznego*, „Szkoła Zawodowa” 1999, nr 2, s. 22-25.

³ Wyniki badań własnych, WSHE we Wrocławku, 2011.

- 6) Zarządzeniem Rektora nr 17/2013 z dnia 27 czerwca 2013 r. w sprawie programu praktyk realizowanych przez studentów kierunku pedagogika biorących udział w projekcie pn. „Lepiej przygotowany nauczyciel – lepiej przygotowany uczeń” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Niniejszy dokument został podzielony na części, z których każda opisuje inny ważny aspekt rzutu na praktyki pedagogiczne. Część pierwsza odnosi się do podstaw prawnych przygotowania oraz realizacji praktyk. Znajduje się w niej opis zakresu kompetencji nauczyciela zgodny z obowiązującymi normami.

Rozdział drugi koncentruje się na nowoczesnym modelu edukacji w krajach członkowskich Unii Europejskiej. Porusza aspekt multikulturowości w procesie nauczania oraz odnosi się do roli i miejsca nauczyciela w nowoczesnym społeczeństwie.

Trzecia część NPPP omawia konieczność stworzenia nowatorskiego programu zajęć praktycznych dla studentów, nadszającego za zmianami zachodzącymi we współczesnym systemie oświaty. Rozdział ten bazuje na wnioskach z dwutorowych badań przeprowadzonych w WSHE we Włocławku, tzn. badania opinii i oczekiwań studentów Wydziału Nauk Pedagogicznych (maj – lipiec 2012 r.) oraz badania oczekiwań dyrektorów i nauczycieli szkół podstawowych z Województwa Kujawsko – Pomorskiego (badania przeprowadzone podczas konferencji Kujawsko – Pomorskiego Kuratora Oświaty z dyrektorami szkół, WSHE we Włocławku 29 sierpnia 2012 r.)⁴ oraz na raportach ze spotkań uczelnianego zespołu ds. praktyk studenckich.

Część czwarta obrazuje sylwetkę nowoczesnego nauczyciela, skupiając się na koniecznych predyspozycjach osobowościowych oraz wymaganych kompetencjach niezbędnych do pracy w tym zawodzie.

W rozdziale piątym niniejszego opracowania, nakreślone zostały założenia i podstawy wychowania przedszkolnego i edukacji wczesnoszkolnej.

Rozdział szósty skupia się na zdefiniowaniu celów praktyk pedagogicznych oraz wpisuje je w Nowy Program Praktyk Pedagogicznych, uwzględniając wszystkie innowacje mające doprowadzić do ulepszenia i usprawnienia procesu zdobywania doświadczenia przez studentów.

Cztery kolejne części NPPP określają zadania i obowiązki podmiotów niezbędnych w prawidłowym przebiegu praktyk pedagogicznych. Poza trzema podstawowymi ogniwami tego procesu, tzn. student – opiekun praktyk – dyrektor placówki, jako niezbędną część tego łańcucha dodajemy koordynatora praktyk z ramienia uczelni. Osoba ta jest integralną częścią organizacji praktyk pedagogicznych, która często jest pomijana w budowaniu schematu działań.

---

⁴ Wyniki badań własnych, WSHE we Włocławku, 2012.

Rozdziały jedenasty i dwunasty przedstawiają wymiar godzinowy praktyk pedagogicznych w kontekście sytuacji zastanej przed wprowadzeniem NPPP oraz w kontekście nowej wersji, rozszerzonej. Opisana zostaje również dokumentacja, która jest niezbędnym elementem procesu praktyk. Wzory dokumentów stanowią załączniki do niniejszego opracowania.

Podsumowując mamy nadzieję, że Nowy Program Praktyk Pedagogicznych opracowany przez Wyższą Szkołę Humanistyczno – Ekonomiczną we Włocławku będzie ciekawą, a przede wszystkim przydatną lekturą dla wszystkich osób zaangażowanych w proces realizowania praktyk pedagogicznych.

1. Podstawa prawna praktyk pedagogicznych

Praktyki pedagogiczne, których realizacja wpisana jest w tok studiów przyszłych nauczycieli, odgrywają niezwykle ważną rolę, pozwalają na zastosowanie zdobytej podczas studiów wiedzy teoretycznej w praktyce. Są jednocześnie pierwszym kontaktem studenta z realiami systemu edukacyjnego i jego potencjalnym przyszłym miejscem pracy. Dlatego tak istotne jest prawidłowe przygotowanie i przeprowadzenie studenckich praktyk pedagogicznych, by przyszli nauczyciele podczas studiów wyposażeni zostali w wiedzę teoretyczną, jak i w umiejętności praktyczne.

Konieczność organizacji praktyk pedagogicznych określona została przez najwyższe władze oświatowe na szczeblu centralnym, przez wydanie odpowiednich rozporządzeń i innych regulacji prawnych.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 września 2004 r. w sprawie standardów kształcenia nauczycieli (Dz. U. nr 207, poz. 2110)

Rozporządzenie dotyczy przygotowania studentów kierunków nauczycielskich i określa minimalny wymiar godzinowy trwania praktyk pedagogicznych. Czas trwania praktyki podzielony został z uwagi na tryb kształcenia:

- * minimum 180 godzin – wyższe studia zawodowe;
- * minimum 30 (jedna specjalność) lub 45 (dwie specjalności) godzin – uzupełniające studia magisterskie;
- * minimum 150 (jedna specjalność) lub 210 (dwie specjalności) godzin – jednolite studia magisterskie.

W rozporządzeniu tym, wyraźnie zostały określone cele w imię których organizowane są praktyki. Mają one służyć przyszłym nauczycielom w zapoznaniu się ze środowiskiem oraz sposobem organizacji placówek oświatowych różnego typu, pozyskaniem wiedzy z zakresu sporządzania i prowadzenia odpowiedniej dokumentacji, organizowania i przeprowadzania zajęć z uczniami/wychowankami, nabycia umiejętności prawidłowej obserwacji i rzetelnej oceny postępów podopiecznych.

Innym niezwykle ważnym zadaniem praktyk pedagogicznych jest wykształcenie w przyszłym nauczycielu – pedagogu umiejętności ewaluacji własnych działań i osiągnięć zawodowych.

Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym

Ustawa reguluje zasady funkcjonowania polskich uczelni wyższych – publicznych i niepublicznych. Przepisy ustawy jasno określają, że praktyki pedagogiczne są obligatoryjnym elementem procesu edukacji i ich odbycie jest warunkiem koniecznym do uzyskania dyplomu na kierunku ze specjalnością nauczycielską.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 12 marca 2009 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia wypadków i szkół, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli (Dz. U. z dnia 27 marca 2009 r.)

Powyższe rozporządzenie odnosi się do konieczności posiadania przygotowania pedagogicznego przez nauczycieli, które jest definiowane, jako wiedza z zakresu pedagogiki, dydaktyki i psychologii oraz zaliczenie pozytywnie ocenionych praktyk pedagogicznych w wymiarze nie mniejszym niż 150 godzin.

Strategia rozwoju edukacji na lata 2007 – 2013

Opracowanie i wdrażanie tej strategii ma stanowić wypracowanie wspólnej płaszczyzny działań pomiędzy podmiotami branży edukacyjnej a pracodawcami. Przejawami pierwszego etapu tej współpracy jest organizowanie praktyk zawodowych dla studentów. Działanie w tym zakresie i wspólne modelowanie przebiegu praktyk, ma doprowadzić do zwiększenia zakresu wiedzy praktycznej wśród studentów, a tym samym podniesienia ich wartości na rynku pracy.

Każdy akt prawny odnoszący się do praktyk określa ich minimalną liczbę godzin oraz charakteryzuje cele ogólne. Uczelnie zachowały natomiast dużą autonomię w zakresie doprecyzowania celów szczegółowych, konkretnych zadań praktykanta oraz dokumentacji z przebiegu praktyk. Sytuacja taka może być wykorzystana w dwojaki sposób. Z jednej strony daje to możliwość uczelniom do wewnętrznej ewaluacji procesu praktyk i wprowadzania innowacji w tym zakresie, które służą mają zwiększaniu ich efektywności. Z drugiej strony skutki dowolności uszczegółowienia praktyk mogą mieć skutki negatywne. Różnorodność przyjętych przez uczelnie programów praktyk może mieć różny stopień jakości i efektywności. Brak jednolitych wzorów dokumentacji, niejasne kryteria oceny, brak spójności oczekiwań studenta z oczekiwaniami placówek oświatowych i pracodawców – są to problemy, które stanowią przestrzeń dla realizacji nowych programów praktyk.

2. Nowoczesny system edukacji na terenie Unii Europejskiej

Po akcesji Polski do państw wspólnoty europejskiej (1 maja 2004 r.), wszystkie zmiany zachodzące w obszarze edukacji są ściśle związane z przemianami tej sfery w Unii Europejskiej. Zgodnie z przepisami prawa UE, ustawodawstwo i wszelkie regulacje systemu oświaty leżą w gestii rządów państw członkowskich, jednak zgodnie z Traktatem z Maastricht (1999 r.) zostały wyznaczone do realizacji cele wspólnotowe w zakresie rozwoju edukacji⁵, do których zalicza się:

- 1) Wdrażanie idei kształcenia ustawicznego (Lifelong Learning Programme) oraz kształcenia na odległość (e-learning).
- 2) Zwiększanie mobilności uczniów, studentów i nauczycieli w sensie edukacyjnym i zawodowym.
- 3) Rozwijanie kontaktów i współpracy pomiędzy podmiotami edukacyjnymi w państwach członkowskich UE.
- 4) Promowanie konieczności nauki języków obcych w celu uświadomienia potrzeby komunikacji oraz możliwości podjęcia zatrudnienia na terenie UE.
- 5) Uznawanie przez państwa członkowskie UE kwalifikacji, tytułów, stopni naukowych i dyplomów nadawanych w innych krajach wspólnoty.

Aby przyczynić się do osiągnięcia powyższych celów wspólnotowych, kraje Unii Europejskiej stworzyły programy edukacyjne, których zadaniem jest zapewnienie równego dostępu do zasobów oświatowych wśród wszystkich państw członkowskich. Jako jedno z państw należących do wspólnoty UE możemy skorzystać z następujących programów: Socrates (do tego programu należą: Arion, Comenius, Erasmus, Eurydyce, Grundtvig, Lingua, Minerva,) Leonardo da Vinci oraz Młodzież w działaniu⁶.

Do najważniejszych działań zgodnych z założeniami europejskich programów edukacyjnych należy wspieranie mobilności nauczycieli, studentów i uczniów, kształcenie z zakresu znajomości języków obcych, zaznajamianie z europejskim dorobkiem kulturowym i edukacyjnym, co w konsekwencji ma doprowadzić do zwiększania poziomu tolerancji i obalania stereotypów oraz uprzedzeń, podwyższanie kwalifikacji i kompetencji zawodowych przez promowanie kształcenia ustawicznego⁷.

Parlament Europejski w marcu 2000 r. uchwalił Strategię Lizbońską, w której zapisany został katalog kompetencji, jakie powinien posiadać każdy nauczyciel, aby móc wykształcić takie same umiejętności wśród swoich uczniów. Kompetencje zapisane w katalogu odnoszą się do

---

⁵ F. Bereźnicki (red.), E. Piotrowski, *Zmiany w edukacji polskiej w kontekście akcesu do Unii Europejskiej*, Szczecin 2005.

⁶ Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, źródło: www.frse.org.pl/programy-frse

⁷ K. Milan, *Programy wspólnotowe UE dostępne dla Polski*, Wrocław 2000.

procesu uczenia się oraz do kształtowania pożądanych postaw uczniowskich. Zaliczają się do nich⁸:

- 1) Praca w wielokulturowym środowisku.
- 2) Profesjonalizm w tworzeniu właściwych warunków do uczenia się, tzn.:
  - a) organizowanie procesu uczenia się;
  - b) umiejętność zaplanowania pracy w zespole;
  - c) ciągle podnoszenie swoich kwalifikacji oraz usprawnianie procesu pracy.
- 3) Biegła znajomość technologii informacyjno – komunikacyjnej oraz włączanie jej do procesu edukacji.
- 4) Tworzenie autorskich programów nauczania, stosowanie ich i autoewaluowanie.
- 5) Chęć do podnoszenia własnych kompetencji i wiedzy – świadomość konieczności wdrażania idei uczenia się przez całe życie.
- 6) Kształtowanie w uczniach dobrej postawy obywatelskiej i społecznej.
- 7) Umiejętność takiego kształcenia uczniów, aby stali się oni pełnoprawnymi i świadomymi obywatelami oraz by potrafili odnaleźć się w społeczeństwie wiedzy.

Polska, jako jeden z członków wspólnoty europejskiej musi dostosować swoją politykę gospodarczą, ekonomiczną, ale także i oświatową do standardów kształcenia Unii Europejskiej. Zmiany, jakie obecnie zachodzą w obszarze edukacyjnym nazywamy europeizacją procesu kształcenia, w którym jako kluczowe cele wychowania i uczenia wymienia się:

- 1) zdobywanie rzetelnej wiedzy;
- 2) działanie – umiejętności radzenia sobie z problemami;
- 3) życie w społeczeństwie – efektywne komunikowanie się z otaczającym światem;
- 4) bycie – poznawanie siebie i kształtowanie własnej osobowości.⁹

Edukacja w kontekście świadomości wspólnoty europejskiej powinna być wdrażana przez nauczycieli podczas realizowania wielu przedmiotów. Jej odzwierciedlenie musi znaleźć się nie w konkretnej ścieżce przedmiotowej, ale w każdym z realizowanych tematów. W ten sposób uczniowie będą potrafili w pełni zrozumieć otaczającą ich rzeczywistość kulturową, społeczną i ekonomiczną oraz będą umieli zastosować przekazaną im wiedzę w praktyce. Stąd też, na nauczycielach spoczywa obowiązek samokształcenia się w kierunku zdobycia jak najpełniejszego wykształcenia teoretycznego, ale przede wszystkim praktycznego.

---

⁸ M. Sielatycki, *Kompetencje nauczyciela w Unii Europejskiej*, Centrum Edukacji Nauczycielskiej, Uniwersytet Wrocławski, 2010, s. 16 – 17.

⁹ J. Delors, *Edukacja – jest w niej ukryty skarb* [w:] Raport UNESCO Międzynarodowej Komisji ds. Edukacji XXI wieku, Warszawa 1998.

3. Innowacyjne założenia Nowego Programu Praktyk Pedagogicznych

Potrzeba stworzenia innowacyjnego programu praktyk pedagogicznych dla studentów kierunków nauczycielskich, wynika m.in. z bardzo dynamicznych zmian w systemie oświaty, ale także konieczności podniesienia atrakcyjności absolwenta – przyszłego nauczyciela na rynku pracy. Zgromadzenie większego doświadczenia zawodowego oraz umiejętność przełożenia wiedzy teoretycznej na praktykę jest kluczowym elementem odnalezienia się w rzeczywistości współczesnego rynku edukacyjnego.

Na przestrzeni ostatnich pięciu lat dokonano wielu zmian w oświacie. Wśród nich, do najważniejszych należą:

- 1) Rok 2008 – Zmiany w systemie wychowania przedszkolnego wprowadzające możliwość realizacji tego etapu kształcenia nie tylko w przedszkolach, ale również w zespołach przedszkolnych i punktach przedszkolnych. To rozwiązanie przyczyniło się do znacznego zwiększenia dostępu do wychowania przedszkolnego wśród dzieci w wieku 3 – 5 lat.
- 2) Rok 2009/2010 – Zmiana podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w różnych typach szkół¹⁰ - w związku z tą zmianą, programy nauczania akceptuje dyrektor placówki, a nie jak dotąd minister ds. oświaty. Zmiana dotyczy również roli edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej. Nakazuje realizowanie działań diagnostycznych, które w rezultacie mają pomóc nauczycielowi w opracowaniu indywidualnego programu wspomagania rozwoju dziecka, a rodzicom ma służyć świadomemu podjęciu decyzji o rozpoczęciu przez ich dziecko edukacji szkolnej.
- 3) Rok 2011 – Objęcie obowiązkiem wychowania przedszkolnego dzieci pięcioletnich.
- 4) Rok 2012 – nowe standardy kształcenia przygotowującego do zawodu nauczyciela, które obowiązują studentów rozpoczynających naukę od 1 października 2012 r.
- 5) Rok 2014 – Obowiązek rozpoczęcia nauki szkolnej w pierwszej klasie szkoły podstawowej przez sześciolatkę.
- 6) W myśl reformy MEN, od 2017 roku wszystkie dzieci, począwszy od 3-letnich będą objęte obowiązkowym wychowaniem przedszkolnym¹¹.

Wszystkie zmiany opisane powyżej, doprowadziły do stworzenia Nowego Programu Praktyk Pedagogicznych, którego celem jest jak najlepsze przygotowanie studentów pedagogiki do pełnienia roli nauczyciela. NPPP jest spójny z realiami edukacyjnymi, które ulegają szybkim

---

¹⁰ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 8 czerwca 2009 r. w sprawie dopuszczania do użytku w szkole programów wychowania przedszkolnego i programów nauczania oraz dopuszczania do użytku szkolnego podręczników, (Dz. U. nr 89, poz. 730)

¹¹ źródło: Dziennik Gazeta Prawna, 2013, nr.168.

zmianom, wymagając od nauczycieli umiejętności dostosowywania do zmian swojego modelu pracy. Na potrzebę opracowania innowacyjnego podejścia do praktyk studenckich, wskazują również wyniki badań przeprowadzonych wśród studentów Wydziału Nauk Pedagogicznych Wyższej Szkoły Humanistyczno-Ekonomicznej we Włocławku¹² oraz wśród uczestników konferencji Kujawsko-Pomorskiego Kuratora Oświaty z dyrektorami i nauczycielami¹³.

156 studentów z kierunku pedagogika zostało poddanych badaniu ankietowemu, które dot. opinii o aktualnie obowiązującym systemie praktyk pedagogicznych. Kwestionariusz ankiety zawierał 13 pytań – 12 zamkniętych i 1 otwarte. Wnioski płynące z analizy przeprowadzonego badania, jednoznacznie wskazywały, że studenci słabo oceniają system praktyk. W odpowiedziach wskazywano na niejasne kryteria oceny przebiegu praktyk, a co za tym idzie, brak ewaluacji i oceny korzyści odniesionych z odbytej praktyki. Studenci wskazywali również na niski poziom wsparcia merytorycznego ze strony opiekunów praktyk oraz dyrekcji placówek, w których realizują zajęcia praktyczne. Negatywnej ocenie poddano również dostęp do nieodpłatnych form doskonalących warsztat pracy nauczyciela. W pytaniu otwartym, które brzmiało: Co Pani/Pana zdaniem powinno znaleźć się w Nowym Programie Praktyk Pedagogicznych?, studenci odpowiedzieli, że przede wszystkim powinna być zwiększona liczba godzin zajęć praktycznych, przy jednoczesnym skupieniu się nie tylko na pracy z uczniem, ale także na pozostałych obowiązkach nauczyciela takich jak: sporządzanie i wypełnianie niezbędnej dokumentacji, przygotowanie się do zajęć (tworzenie scenariuszy i konspektów zajęć), większe zainteresowanie ze strony opiekuna praktyk – mentoring starszego nauczyciela.

Badaniem ankietowym zostało objętych również 50 nauczycieli z terenu Województwa Kujawsko – Pomorskiego. Narzędzie badawcze zastosowane w tym przypadku nie różniło się od kwestionariusza ankiety skierowanego do studentów. Było to działanie zamierzone, którego celem było zderzenie opinii studentów z opinią nauczycieli – tak, by wnioski były jednoznaczne i jak najlepiej obrazowały aktualnie obowiązujący system praktyk pedagogicznych. Ankieta została przeprowadzona wśród nauczycieli z różnymi stopniami awansu zawodowego oraz z różnych placówek oświatowych.

Odpowiedzi udzielone przez nauczycieli pokrywają się z opiniami studentów. Nauczyciele sugerują zwiększenie liczby godzin zajęć praktycznych oraz wskazują na konieczność podzielenia czasu praktyki pomiędzy zajęcia z uczniami i samodoskonalenie warsztatu pracy nauczycielskiej, tzn. na poznanie sposobów motywowania uczniów, lepsze zapoznanie się z podstawą programową, studiowanie literatury fachowej. Nauczyciele widzą także braki w doprecyzowaniu

---

¹² Wyniki badań własnych, WSHE we Włocławku, 2012.

¹³ Wyniki badań własnych, Konferencja Kujawsko-Pomorskiego Kuratora Oświaty z dyrektorami szkół – WSHE we Włocławku, 29 sierpnia 2012 r.

zadań i obowiązków opiekuna praktyk oraz zadań, jakie powinna spełniać cała placówka, w której student odbywa praktykę pedagogiczną.

Na podstawie powyższych wniosków został opracowany niniejszy Nowy Program Praktyk Pedagogicznych, który ma spełniać oczekiwania zarówno studentów jak i nauczycieli. Program ten proponuje konkretne działania, modyfikujące dotychczasowy system praktyk pedagogicznych i opiera się na założeniach dostosowanych do potrzeb współczesnej edukacji, tj.:

- 1) **Konstruktywizm**, jako teorii uczenia się: student zdobywa wiedzę poprzez działanie własne, a nie przekazy teoretyczne, pochodzące z zewnątrz¹⁴.
- 2) **Diagnozie własnej**, która da studentowi poznanie własnej motywacji oraz zachowania swojego i uczniów.

Program ten ma służyć wdrożeniu dobrych praktyk i nawyków, które zaowocują efektywnie wykorzystanym czasem zajęć praktycznych oraz zwiększą zakres współpracy pomiędzy studentem a nauczycielem – opiekunem praktyk. Zgodnie ze swoimi założeniami oraz sylwetką nauczyciela przyszłości, program kształtował będzie świadomość o potrzebie podnoszenia własnych kwalifikacji i kompetencji, będzie zachęcał do postaw kreatywnych i wspierania takich wśród uczniów. Będzie zachęcał do wykorzystania wszelkich innowacji technologicznych, metod nauczania wykorzystujących technologię informacyjną i komunikacyjną.

Wsparciem dla Nowego Programu Praktyk Pedagogicznych, który wdrożony zostanie na Wydziale Nauk Pedagogicznych WSHE we Wrocławku, mają być inne działania realizowane w ramach Projektu „Lepiej przygotowany nauczyciel – lepiej przygotowany uczeń”, mające na celu zwiększenie wiedzy zarówno studentów jak i nauczycieli.

Dodatkowe formy wsparcia dla studentów to:

- 1) Opracowanie poradnika metodycznego zawierającego usystematyzowane wzory dokumentacji przebiegu praktyk, regulaminy, przykładowe scenariusze zajęć, konspekty.
- 2) Przeprowadzenie warsztatów metodycznych zawierających następujące treści:

- Metody aktywizujące w pracy przedszkola i szkoły

- a. Klasyfikacja metod
- b. Przedstawienie wybranych metod aktywnych w pracy z dziećmi: integracyjne, twórczego rozwiązywania problemów, rozwijające twórcze myślenie, diagnostyczne, tworzenia i definiowania pojęć, grupowego podejmowania decyzji, dyskusyjne.
- c. Serie i łańcuchy zabaw aktywizujących

- Wykorzystanie dramy w edukacji przedszkolnej i szkolnej

---

¹⁴ D. Klus-Stańska, M. Szczepka-Pustkowska(red.), *Pedagogika wczesnoszkolna – dyskursy, problemy, rozwiązania*, Warszawa 2009, s. 484.

- d. Istota i funkcje dramy
- e. Techniki dramowe
- f. Praktyczne przykłady zajęć w przedszkolu i w szkole z wykorzystaniem technik dramowych

- Aktywne słuchanie muzyki według Batii Strauss

3) Przeprowadzenie warsztatów wspierających kompetencje kluczowe u nauczycieli, obejmujących następujące treści:

- Zachowanie asertywne

- a. Omówienie postaw życiowych
- b. Karta rozpoznawania zachowań asertywnych
- c. Kwestionariusz asertywności

- Radzenie sobie z trudnymi emocjami u dzieci – warsztat zabawy

- Lęk i stres u dzieci – jak sobie z nim radzić?

- Psychologiczne aspekty oceniania

- d. Ocena tradycyjna i opisowa
- e. Błędy w ocenianiu popełniane przez nauczycieli
- f. Ocenianie wspierające i kształtujące
- g. Semestralna i roczna ocena opisowa

- Planowanie pracy w przedszkolu i edukacji wczesnoszkolnej: podstawa programowa, programy przedszkolne i szkolne, plany zajęć, scenariusz zajęcia zintegrowanego w przedszkolu i w szkole. Opracowanie dziennego scenariusza zajęć w przedszkolu i w edukacji wczesnoszkolnej oraz pojedynczego zajęcia.

4) Zakup literatury fachowej z zakresu innowatyki w pedagogice oraz wspierania wiedzy z zakresu objętego nową podstawą programową (diagnoza psychopedagogiczna, nowe metody nauczania, wspieranie kompetencji uczniów).

Dodatkowe formy wsparcia dla nauczycieli – opiekunów praktyk:

- 1) Opracowanie poradnika metodycznego pt. „Nowe podejście do pracy nauczyciela – wychowawcy”
- 2) Przeprowadzenie warsztatów wspierających kompetencje nauczyciela i przygotowujących do roli opiekuna praktyk, które zawierały następujące treści:
  - Komunikacja interpersonalna. Poznanie i integracja grupy.
  - Przygotowanie do prowadzenia zajęć z wykorzystaniem metod problemowych. Praktyczne przykłady lekcji oraz zajęć przedszkolnych z zastosowaniem metod aktywizujących

- Planowanie pracy w przedszkolu i edukacji wczesnoszkolnej; podstawa programowa, programy przedszkolne i szkolne, plany zajęć, scenariusz zajęcia zintegrowanego
  - Diagnostyka możliwości intelektualnych uczniów:
    - a) Preferencje sensoryczne w zakresie stylów uczenia się
    - b) Typy inteligencji. Test wielorakiej inteligencji Howarda Gardnera
  - Jak pracować z dzieckiem z dysfunkcjami? Bajkoterapia, jako metoda leczenia niektórych zaburzeń
  - Lęk i stres u nauczyciela i ucznia. Jak sobie z nim radzić? Sposoby przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu nauczycieli
- 3) Przeprowadzenie warsztatów wspierających z zakresu metodyki pracy twórczej ze studentem, które zawierały następujące treści:
- Rozwijanie inteligencji emocjonalnej małego dziecka – warsztat zabawy
  - Wykorzystanie muzyki klasycznej w zajęciach przedszkolnych i szkolnych
  - „Ruch i zabawa to rozwoju podstawa” – przykłady zabaw aktywizujących we wczesnej edukacji
  - Pedagogika zabawy w pracy z książką. Warsztat do tekstu Iwony Chmielewskiej „Pamiętnik Blumki”

Wszystkie dodatkowe formy wsparcia dla uczestników projektu, mają służyć jak najefektywniejszemu wykorzystaniu czasu praktyk pedagogicznych i właściwej realizacji programu. Mają pogłębić wiedzę teoretyczną i poruszyć innowacyjne zagadnienia, dotychczas nierealizowane. Zarówno studenci jak i nauczyciele będą mieli dostęp podczas zajęć dodatkowych do tablicy interaktywnej oraz zbioru nowej literatury fachowej tak, aby móc wykorzystywać zdobytą wiedzę podczas praktyk w szkole i przedszkolu.

4. Zarys sylwetki nowoczesnego nauczyciela

Nowa rzeczywistość edukacyjna jest kreowana nie tylko przez zmieniające się przepisy prawne dotyczące systemu edukacji i podstaw programowych, ale także przez nowe podejście do idei nauczania i wychowania. Na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat mogliśmy zaobserwować jak zmieniający się ustrój polityczno – gospodarczy wpłynął na zmianę świadomości i pojmowania takich pojęć jak kształcenie i wychowywanie. Znacząco zmieniło się podejście do roli nauczyciela, którego zadaniem nie jest już tylko przekazanie uczniom własnej wiedzy teoretycznej, ale także wychowywanie ich, kształtowanie postaw obywatelskich i świadomości pełnowartościowych i pełnoprawnych uczestników życia społecznego.

Po reformie oświaty zapoczątkowanej 1 września 1999 r., nauczyciel stał się stroną dwupodmiotowej relacji w procesie komunikowania się: nauczyciel – uczeń. Nowoczesna szkoła i nowoczesny system edukacji wymaga odrzucenia systemu kar, nudy, rutyny, wymaga konieczności powiązania wiedzy teoretycznej z praktyczną, wspólnego zaangażowania nauczyciela i ucznia. Zmianom tym musi jednak towarzyszyć chęć twórczego rozwiązywania problemów pojawiających się, które wdrażać musi całe środowisko nauczycielskie¹⁵.

Sylwetka nowoczesnego nauczyciela musi opierać się na wielu składnikach, które często określane są mianem „kompetencji nauczycielskich”. Pojęcie kompetencji jest często używane na polu pedagogiki i ma wiele znaczeń potocznych. W literaturze możemy spotkać się z wieloma definicjami tego pojęcia.

Etymologiczne znaczenie słowa „kompetencje” pochodzi od czasownika łacińskiego *competere* i oznacza nadawanie się, zajmowanie określonej pozycji. Pojęcie „kompetencja” – *lat. competentia*, oznacza odpowiedzialność, można więc uznać, że odnosi się do płaszczyzny odpowiedzialności i władzy, które posiada jednostka uprawniona do wykonania konkretnej czynności.

Według W. Okonia, w pedagogice kompetencje stanowią pierwszy warunek wychowywania i oznaczają zdolność do wykonywania określonych zadań¹⁶.

Słownik pedagogiki pracy opisuje to pojęcie, jako zakres i zespół pełnomocnictw, wiedzy i umiejętności¹⁷.

E. Goźlińska i F. Szłosek termin „kompetencje” określają, jako bardzo szerokie pojęcie łączące w sobie przygotowanie zawodowe i wiedzę z odpowiedzialnością i umiejętnościami niezbędnymi do realizacji zadań¹⁸.

---

¹⁵ A. Ratuś, K. Ferencz, E. Kozioł (red), *Kompetencje nauczyciela wychowawcy*, Zielona Góra 2002, s. 45-47.

¹⁶ W. Okoń, *Nowy słownik pedagogiczny*, Warszawa 2004, s. 185.

¹⁷ *Słownik pedagogiki pracy*, Warszawa 1986, s. 123.

¹⁸ E. Goźlińska, F. Szłosek, *Podręczny słownik nauczyciela kształcenia zawodowego*, Radom 1997, s. 52.

W literaturze spotkać możemy pojęcie „kompetencje zawodowe”, które odnosi się do umiejętności wykonywania czynności wymaganych w danym zawodzie. W praktyce, zatem kompetencje zawodowe są zdobywaniem wiedzy, kształtowaniem postaw i gromadzeniem doświadczeń służących pełnieniu funkcji zawodowych¹⁹.

K. Denek wśród kompetencji zawodowych, które muszą posiadać nauczyciele wychowania przedszkolnego oraz edukacji zintegrowanej, wymienia:

- 1) **autokreacyjne**, dotyczące tworzenia własnej wiedzy pedagogicznej, nauczyciel jest odpowiedzialny za swoją aktywność naukową, twórcą własnego warsztatu zawodowego;
- 2) **interpretacyjne**, które polegają na ciągłym doskonaleniu się oraz konstruktywnej krytyce wiedzy ogólnej, nauczyciel ma posiadać nowatorskie podejście do swojej pracy;
- 3) **realizacyjne**, czynności wypełniane przez nauczyciela w ujęciu podmiotu i przedmiotu, czyli pojedynczego ucznia, grupy uczniów, klas i placówek oświatowych²⁰.

Ciekawe podejście do tematu kompetencji zawodowych nauczyciela, przedstawia R. Kwaśnica. Klasyfikuje on kompetencje, jako dwie grupy: techniczne i praktyczno – moralne. Kompetencje rodzaju technicznego ujmuje, jako normatywne, metodyczne i realizacyjne. Natomiast drugi rodzaj, praktyczno – moralne, to zespół kompetencji komunikacyjnych, interpretacyjnych i moralnych²¹.

Jasnego podziału kompetencji zawodowych nauczyciela, dokonuje P. Kowolik, który dzieli je na trzy grupy:

- 1) **dydaktyczne** – wiedza i umiejętności pedagogiczne, które nauczyciel zdobywa w trakcie trwania studiów pedagogicznych;
- 2) **psychologiczne** – umiejętność inspiracji i motywacji uczniów do nauki, pozytywne nastawienie do siebie uczniów, rodziców i innych nauczycieli, efektywna komunikacja, empatia, kontrola własnych zachowań i emocji;
- 3) **specjalistyczne** – posiadanie niezbędnej wiedzy i umiejętności do pracy zawodowej, świadomość konieczności stałego podnoszenia kwalifikacji i dokształcania się, znajomość najnowszych trendów pedagogicznych, umiejętność zastosowania innowacyjnej wiedzy w procesie dydaktycznym²².

W kreśleniu sylwetki nauczyciela w nowoczesnej szkole, należy pamiętać również, że rzeczywistość wymusza na nim posiadanie wielu innych kompetencji niezwiązanych z wiedzą, którą można nabyć w trakcie pobierania nauki. Wśród kompetencji zawodowych nauczyciela wymieniane są także cechy osobowości, którymi dobry nauczyciel musi się odznaczać. Są to

---

¹⁹ E. Goźlińska, F. Szlosek, *Podręczny słownik...*, Radom 1997, s. 52.

²⁰ K. Denek, S. Juszczyk (red.), *Twórczy rozwój nauczyciela*, Kraków 1996, s. 36.

²¹ Kwieciński Z., L. Witkowski (red.), *Ku pedagogii pogranicza*, Toruń 1990, s. 296.

²² P. Kowolik, M.T. Michalewska (red.), *Kompetencje nauczycieli w zreformowanej szkole*, Katowice 2000, s. 22-23.

umiejętności opiekuńcze, komunikacyjne, negocjacyjne, twórcze. Wymieniana jest także szczególna wrażliwość na zasady moralne i estetykę (piękno)²³.

Przedstawiony w powyższym rozdziale opis kompetencji nauczycielskich należy traktować jako zbiór. Powinny one być kształtowane łącznie, w każdym przyszłym nauczycielu, ponieważ głównym założeniem edukacji i modelu nowoczesnego nauczyciela jest integracja umiejętności i kompetencji na jak najwyższym poziomie.

Sensem pracy nauczyciela jest stawanie się z osoby, człowiekiem z w pełni rozwiniętą osobowością na poziomie fizycznym i duchowym. „A im bardziej człowiek jest osobowością, tym bardziej jest człowiekiem”²⁴.

---

²³ A. Siemak-Tylikowska, *Edukacja nauczycielska w perspektywie wymagań zmieniającego się świata*, 1998.

²⁴ E. Kobylecka, K. Ferenz, E. Koziol (red.), *Kompetencje nauczyciela wychowawcy*, Zielona Góra 2002, s. 36.

5. Założenia wychowania i edukacji przedszkolnej oraz wczesnoszkolnej

Nowy Program Praktyk Pedagogicznych, zakłada realizację zadań, które pozwolą studentom na zdobycie wiedzy z zakresu pracy z dziećmi, podejmowania działań zmierzających do wykreowania sprzyjających warunków, odpowiednich do kształtowania pożądaných umiejętności wśród wychowanków i uczniów.

Aby wychowanie i edukacja przebiegały na najwyższym poziomie, należy zaznajomić się z celami, jakimi one służą. Zgodnie z *Podstawą programową wychowania przedszkolnego dla przedszkoli, oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych oraz innych form wychowania przedszkolnego*²⁵ oraz *Podstawie programowej kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych*²⁶ cele i zadania określone są w sposób następujący:

Celem wychowania przedszkolnego jest:²⁷

- 1) wspomaganie dzieci w rozwijaniu uzdolnień oraz kształtowanie czynności intelektualnych potrzebnych im w codziennych sytuacjach i w dalszej edukacji;
- 2) budowanie systemu wartości, w tym wychowywanie dzieci tak, aby lepiej orientowały się w tym, co jest dobre, a co złe;
- 3) kształtowanie u dzieci odporności emocjonalnej koniecznej do racjonalnego radzenia sobie w nowych i trudnych sytuacjach, w tym także do łagodnego znoszenia stresów i porażek;
- 4) rozwijanie umiejętności społecznych dzieci, które są niezbędne w poprawnych relacjach z dziećmi i dorosłymi;
- 5) stwarzanie warunków sprzyjających wspólnej i zgodnej zabawie oraz nauce dzieci o zróżnicowanych możliwościach fizycznych i intelektualnych;
- 6) troska o zdrowie dzieci i ich sprawność fizyczną; zachęcanie do uczestnictwa w zabawach i grach sportowych;
- 7) budowanie dziecięcej wiedzy o świecie społecznym, przyrodniczym i technicznym oraz rozwijanie umiejętności prezentowania swoich przemyśleń w sposób zrozumiały dla innych;
- 8) wprowadzenie dzieci w świat wartości estetycznych i rozwijanie umiejętności wypowiedania się poprzez muzykę, małe formy teatralne oraz sztuki plastyczne;

---

²⁵ Załącznik nr 1 do Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dn. 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z dn. 15 stycznia 2009 r. Nr 4, poz. 17).

²⁶ Załącznik nr 2 do Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dn. 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z dn. 15 stycznia 2009 r. Nr 4, poz. 17).

²⁷ Na podstawie Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dn. 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z dn. 30 sierpnia 2012 r.).

- 9) kształtowanie u dzieci poczucia przynależności społecznej (do rodziny, grupy rówieśniczej i wspólnoty narodowej) oraz postawy patriotycznej;
- 10) zapewnienie dzieciom lepszych szans edukacyjnych poprzez wspieranie ich ciekawości, aktywności i samodzielności, a także kształtowanie tych wiadomości i umiejętności, które są ważne w edukacji szkolnej.

Podstawa programowa określa również obszary, w których należy kształcić dziecko, by osiągnąć powyższe cele. Wymieniane obszary edukacji i wychowania to:

1. Kształtowanie umiejętności społecznych dzieci: porozumiewanie się z dorosłymi i dziećmi, zgodne funkcjonowanie w zabawie i w sytuacjach zadaniowych.
2. Kształtowanie czynności samoobsługowych, nawyków higienicznych i kulturalnych. Wdrażanie dzieci do utrzymywania ładu i porządku.
3. Wspomaganie rozwoju mowy dzieci.
4. Wspieranie dzieci w rozwijaniu czynności intelektualnych, które stosują w poznawaniu i rozumieniu siebie i swojego otoczenia.
5. Wychowanie zdrowotne i kształtowanie sprawności fizycznej dzieci.
6. Wdrażanie dzieci do dbałości o bezpieczeństwo własne oraz innych.
7. Wychowanie przez sztukę – dziecko widzem i aktorem.
8. Wychowanie przez sztukę – muzyka i śpiew, pląsy i taniec.
9. Wychowanie przez sztukę – różne formy plastyczne.
10. Wspomaganie rozwoju umysłowego dzieci poprzez zabawy konstrukcyjne, budzenie zainteresowań technicznych.
11. Pomaganie dzieciom w rozumieniu istoty zjawisk atmosferycznych i w unikaniu zagrożeń.
12. Wychowanie dla poszanowania roślin i zwierząt.
13. Wspomaganie rozwoju intelektualnego dzieci wraz z edukacją matematyczną.
14. Kształtowanie gotowości do nauki czytania i pisanie.
15. Wychowanie rodzinne, obywatelskie i patriotyczne.

Edukacja wczesnoszkolna ma stopniowo i możliwie łagodnie przeprowadzić dziecko z kształcenia zintegrowanego do nauczania przedmiotowego w klasach IV-VI szkoły podstawowej. Edukacja wczesnoszkolna opisana jest poprzez:

- 1) zestaw celów kształcenia i wynikających z nich ogólnych zadań szkoły;
- 2) wykaz wiadomości i umiejętności ucznia kończącego klasę I i ucznia kończącego klasę III szkoły podstawowej.

Edukacja wczesnoszkolna realizowana jest w formie zintegrowanej, której skład wchodzi następujące bloki przedmiotów:²⁸

1. Edukacja polonistyczna. Wspomaganie rozwoju umysłowego w zakresie wypowiadania się. Dbalność o kulturę języka. Początkowa nauka czytania i pisania. Kształtowanie umiejętności wypowiadania się w małych formach teatralnych.
2. Język obcy nowożytny. Wspomaganie dzieci w porozumiewaniu się z osobami, które mówią innym językiem.
3. Edukacja muzyczna. Wychowanie do odbioru i tworzenia muzyki: śpiewanie i muzykowanie, słuchanie i rozumienie.
4. Edukacja plastyczna. Poznawanie architektury, malarstwa i rzeźby. Wyrażanie własnych myśli i uczuć w różnorodnych formach plastycznych. Przygotowanie do korzystania z medialnych środków przekazu.
5. Edukacja społeczna. Wychowanie do zgodnego współdziałania z rówieśnikami i dorosłymi.
6. Edukacja przyrodnicza. Wychowanie do rozumienia i poszanowania przyrody żywej i nieożywionej.
7. Edukacja matematyczna. Wspomaganie rozwoju umysłowego oraz kształtowanie wiadomości i umiejętności matematycznych dzieci.
8. Zajęcia komputerowe.
9. Zajęcia techniczne. Wychowanie do techniki (poznawanie urządzeń, obsługiwane i szanowanie ich) i działalność konstrukcyjna dzieci.
10. Wychowanie fizyczne. Kształtowanie sprawności fizycznej dzieci i edukacja zdrowotna.
11. Etyka. Przybliżanie dzieciom ważnych wartości etycznych na podstawie baśni, bajek i opowiadań, a także obserwacji życia codziennego.

Studenci realizujący zajęcia praktyczne w placówkach oświatowych, powinni być dobrze zaznajomieni z podstawą programową obowiązującą dla danego typu placówki. Jest to element konieczny, aby prawidłowo zrealizować zadania praktyki pedagogicznej. Ważna jest też świadomość spiralnego modelu przekazywania wiedzy – bloki tematyczne omawiane w każdym roku nauki powinny być powtarzane i rozszerzane, co pozwala na dużo lepsze przyswojenie wiedzy przez dzieci. Znajomość podstawy programowej i celów kształcenia na każdym etapie edukacji, pozwoli odpowiednio zaprojektować własne działania dydaktyczno-wychowawcze.

---

²⁸ Na podstawie Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dn. 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z dn. 30 sierpnia 2012 r.)

6. Cele praktyk pedagogicznych

Cele praktyki ogólnopedagogicznej:

Praktyka ogólnopedagogiczna stanowi integralną część kształcenia studentów w Wyższej Szkole Humanistyczno- Ekonomicznej we Włocławku. Praktyka odbywa się w systemie ciągłym na studiach niestacjonarnych na kierunku Pedagogika. Ma ona na celu zapoznanie studentów z charakterem pracy różnych placówek, instytucji, które realizują zadania zgodne z kierunkami specjalności, jakie są wprowadzone na kierunku Pedagogika.

Praktyka ogólnopedagogiczna ma na celu ułatwienie studentowi wyboru specjalności studiów. Jest ona próbną pracą studenta w charakterze obserwatora. Pozwala ona zebrać informacje o pracy i funkcjonowaniu placówek, instytucji o różnorodnym charakterze.

Praktyka ogólnopedagogiczna powinna pozwolić studentowi na zapoznanie się z działalnością wielu placówek, instytucji realizujących różne zadania jak: opiekuńcze, wychowawcze, socjalne, terapeutyczne, dydaktyczne. Ma również na celu konfrontację i uogólnienie zdobytej wiedzy z zakresu przedmiotów pedagogicznych.

W ramach praktyk ogólnopedagogicznych studenci powinni wykonać następujące zadania:

- zapoznać się z charakterem pracy w placówkach opiekuńczo- wychowawczych, dydaktycznych;
- zapoznać się ze strukturą organizacyjną placówek, instytucji, w których student odbywa praktykę;
- poznać sposoby realizacji treści programowych w placówkach, w których student odbywa praktykę;
- zapoznać się z obowiązkami i zadaniami pracowników w placówkach, instytucjach, w których student odbywa praktykę;
- poznać specyficzną rolę, jaką odgrywa dana placówka, instytucja;
- zapoznać się z instytucjami i środowiskami współpracującymi i wspomagającymi macierzystą placówkę;
- wdrażać się do stosowania zdobytej wiedzy pedagogicznej;
- towarzyszyć pracownikom danej placówki, instytucji przy wykonywaniu przez nich zadań;
- zapoznać się z podstawową dokumentacją, jaka znajduje się w placówce, w której student odbywa praktykę.

Cele praktyki śródrocznej i ciągłej:

Praktyka śródroczna i ciągła na studiach niestacjonarnych na kierunku pedagogika w ramach specjalności pedagogika wczesnoszkolna ma na celu przygotowanie studentów do przyszłej pracy dydaktyczno – wychowawczo – opiekuńczej poprzez poznanie całokształtu oddziaływań wychowawczych i dydaktycznych stosowanych wobec dzieci w wieku przedszkolnym i młodszym wieku szkolnym.

Praktyka w szczególności ma umożliwić studentom:

- konfrontację i uogólnienie zdobytej wiedzy z zakresu przedmiotów pedagogicznych i specjalistycznych.
- hospitację szeroko rozumianych instytucji zajmujących się edukacją wczesnoszkolną, w których wzorcowo wykonywane są zadania z zakresu pracy pedagogicznej.
- kształtowanie umiejętności pedagogicznych i pomocowych w naturalnych warunkach placówek zajmujących się edukacją;
- pogłębienie zainteresowań obraną specjalnością zawodową oraz zachęcanie do stosowania nowatorskich koncepcji w przyszłej pracy zawodowej;
- kształtowanie właściwych postaw pedagogicznych i przygotowanie studentów do przyszłej pracy zawodowej;
- wdrażanie nowych podejść i rozwiązań w zakresie oddziaływań terapeutycznych, aby jak najlepiej przygotować je do samodzielnej pracy zawodowej w zakresie specjalizacji;
- poszerzenie znajomości całokształtu pracy pedagogicznej różnych placówek, w których student będzie odbywać praktykę;
- przeprowadzenie badań naukowych związanych z przygotowywaną pracą dyplomową.

W ramach praktyki specjalnościowej ciągłej i śródrocznej studenci powinni poznać i wykonać następujące zadania:

- zapoznać się ze strukturą organizacyjną i zasadami funkcjonowania placówek i instytucji, w których odbywają się praktyki;
- poznać specyfikę, rolę i znaczenie poszczególnych placówek i instytucji oraz sposoby realizacji przez nie treści programowych;
- zapoznać się z podstawową dokumentacją i „jej obiegiem”;
- wdrażać się do stosowania zdobytej wiedzy merytorycznej i metodycznej w praktyce;

- poznać zadania i obowiązki pracowników instytucji w tym szczególności nauczyciela – wychowawcy w szkole i przedszkolu,
- zapoznać się z zasadami i formami współpracy ze środowiskami wspomagającymi i oddziałującymi na osoby przebywające w danej placówce;
- towarzyszyć nauczycielowi, wychowawcy, metodykowi w trakcie wykonywania przez niego różnego typu zajęć administracyjnych, pomocowych i typowo edukacyjnych;
- wykonywać samodzielnie niektóre czynności pod kierunkiem i opieką bezpośredniego opiekuna praktyki.

7. Zadania i obowiązki studenta – praktykanta

Studenci odbywający praktykę specjalnościową ciągłą i śródroczną zobowiązani są do:

- zapoznania się z programem praktyk;
- zgłoszenia się do instytucji, placówki, w której student odbywa praktykę w terminie wyznaczonym przez osobę kierującą daną placówką lub przez Uczelnię;
- przebywania na terenie instytucji od rozpoczęcia praktyki do jej zakończenia w czasie i godzinach wyznaczonych przez dyrektora danej placówki;
- sumiennego wykonywania zadań wynikających z programu praktyki i zadań poleconych przez zwierzchników (dyrektora, bezpośredniego opiekuna) w miejscu praktyki;
- uczestniczenia w radach, zebraniach, uroczystościach, które odbywają się na terenie placówki, o ile dyrektor wyrazi na to zgodę;
- zachowania dyscypliny pracy, jaka obowiązuje wszystkich pracowników placówki;
- prowadzenia na bieżąco Dziennika Praktyk z przedstawieniem w nim własnych spostrzeżeń i uwag oraz potwierdzeniem realizacji poszczególnych zadań praktyki przez opiekuna- instruktora praktyki w danej placówce;
- uzupełnienia teczki metodycznej, w której student gromadzi dodatkowe dokumenty niezbędne do pisania pracy dyplomowej. Każdy dokument powinien być szczegółowo opisany;
- złożenia bezpośrednio po zakończeniu praktyki, Dziennika Praktyk wraz z indeksem do Dziekanatu Wydziału Nauk Pedagogicznych celem zaopiniowania i oceny odbytej praktyki przez opiekuna praktyk na kierunku Pedagogika.

Nowa podstawa programowa obowiązująca aktualnie w systemie edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej, nakłada na nauczyciela obowiązek przeprowadzania diagnozy psychopedagogicznej. Stąd też, podczas praktyk pedagogicznych student będzie podejmował próby samodzielnego wykonania takiego badania. Diagnoza dziecka: wychowanka i ucznia powinna być skonstruowana na podstawie wnikliwej obserwacji, rozmowy z dzieckiem i jego rodzicami, wywiadu i rozmowy z pedagogiem szkolnym i psychologiem, którzy, na co dzień mają z tym dzieckiem kontakt.

Niewątpliwie do podwyższenia umiejętności właściwego diagnozowania i interpretowania zachowań i postaw uczniów przyczynią się warsztaty metodyczne – jako dodatkowa forma

wsparcia w Projekcie oraz założenia NPPP – zwiększenie liczby godzin zajęć praktycznych pozwoli na zgromadzenie większej ilości doświadczeń zawodowych.

Po zakończonej praktyce pedagogicznej, student powinien umieć właściwie ocenić swoje umiejętności praktyczne oraz wiedzę teoretyczną, powinien właściwie zaplanować dalszy rozwój ścieżki zawodowej i podjąć działania zmierzające w osiągnięciu postawionych sobie celów.

8. Zadania i obowiązki nauczyciela – opiekuna praktyk

Funkcja opiekuna praktyk pedagogicznych w placówkach oświatowych, nie jest opisywana w dokumentach stanowiących podstawę prawną zajęć praktycznych dla studentów, jednak osoba pełniącą ją jest od wielu lat obecna i konieczna w tym procesie.

Nauczyciel – opiekun praktyk pedagogicznych bardzo często pomijany w ocenie i przygotowaniu praktyki studenckiej. Zapominany jest fakt, że to od niego zależy w dużym stopniu, sprawdzenie wiedzy i umiejętności studentów oraz ocena ich predyspozycji do pełnienia w przyszłości zawodu nauczyciela.

Dyrektor placówki, w której ma odbywać się praktyka studencka może sam wyznaczyć nauczyciela, który stanie się opiekunem praktyk. Nauczyciel ten jednak, musi wyrazić zgodę na przyjęcie nowych i ważnych obowiązków. Zakłada się, że na jednego nauczyciela – opiekuna przypada nie więcej niż trzech studentów. Większa liczba podopiecznych nie jest wskazana, z powodu ograniczenia czasu poświęconego na realne wsparcie merytoryczne oraz odpowiednie kierowanie przebiegiem procesu praktyk.

Nauczyciel – opiekun praktyk, powinien stać się mentorem studenta. Dzieląc się z nim wiedzą i zdobytym doświadczeniem zawodowym, opiekun praktyk ma ogromny wpływ na odpowiednie ukształtowanie sylwetki przyszłego nauczyciela. Mając taki obraz siebie, opiekun praktyki, powinien nakreślić plan całego procesu praktyki studenckiej, który przedyskutuje wspólnie ze studentem i wspólnie wypracują zamierzenia i cele, które wspólnie mają osiągnąć. Przy okazji takiej rozmowy, warto również wyjaśnić studentowi sposób oceny wypełnianych przez niego zadań oraz za jakie działania będzie oceniany.

Opiekun praktyki zobligowany jest do zapoznania się z regulaminem, celami oraz wymiarem czasowym studenckich praktyk pedagogicznych. Nawiązanie współpracy powinno rozpocząć się od wyżej wspomnianej dyskusji nad wspólnymi celami. Kolejnym krokiem powinien być instruktaż zachowania zasad BHP w placówce. Kolejne godziny praktyk warto przeznaczyć na zapoznanie studenta z dokumentami placówki: statut, regulamin, system oceniania, itp. Nauczyciel sprawujący opiekę merytoryczną nad praktykantem, powinien pamiętać, że ma pracować z osobą dopiero uczącą się zawodu, dlatego też dobrze, jeśli opiekun praktyk, przedstawi studentowi najważniejsze aspekty programu nauczania, zwróci jego uwagę na zmiany programowe i umiejętności, jakimi powinien wykazać się nauczyciel podczas pełnienia swojej roli.

Proces praktyk pedagogicznych jest czasem, w którym największe korzyści powinien odnieść student. Nie można jednak zapominać, że zdarza się, iż praktykant chcąc zdobyć jak

najlepszą ocenę, wykazuje się wielką pomysłowością, stosowaniem nowatorskich metod nauczania i pracy z dziećmi, kreatywnością w przygotowywaniu prowadzonych przez siebie zajęć. Jest to niewątpliwie wielka szansa na odniesienie obopólnych korzyści i doświadczeń, z których będzie czerpać w przyszłości zarówno student jak i opiekun praktyk.

9. Zadania dyrektora placówki, w której odbywają się praktyki

Nad właściwym i prawidłowym procesem przebiegu praktyk pedagogicznych pieczę sprawuje dyrektor placówki oświatowej. Jego pierwszym obowiązkiem w procesie organizacji praktyk jest wyrażenie zgody na zorganizowanie praktyki zawodowej w kierowanej przez niego placówce. Dyrektor jest stroną, która zawiera z Uczelnią umowę/porozumienie dotyczące zasad procesu realizacji praktyk dla studentów. Jest on również stroną decydującą o możliwości zawarcia umowy cywilno – prawnej z nauczycielem opiekunem. Następnie dyrektor wyznacza nauczyciela, który będzie pełnił funkcję opiekuna praktyk. Jest to ważny element w budowaniu procesu praktyk pedagogicznych, ponieważ zostaje wtedy wypracowany model pracy / zakres obowiązków nauczyciela opiekuna praktyk.

Podczas realizacji praktyk, dyrektor placówki odpowiada za prawidłową realizację kolejnych etapów praktyki, zatwierdzając zakończenie każdego z bloków praktyk.

Po zakończeniu zajęć praktycznych zrealizowanych przez studenta, dyrektor zatwierdza dziennik praktyk oraz opinię o studencie i zrealizowanych przez niego zadaniach.

10. Zadania i obowiązki koordynatora praktyk z ramienia uczelni

Rektor Wyższej Szkoły Humanistyczno – Ekonomicznej we Wrocławku po uwzględnieniu obciążenia dydaktycznego oraz profilu specjalizacji, wyznacza spośród nauczycieli akademickich koordynatorów praktyk studenckich, przypisanych do konkretnych specjalności.

Do zadań koordynatora należy przede wszystkim kontakt z placówkami, w których mogą odbywać się praktyki. Kontakt ten dotyczy różnych sfer, począwszy od nawiązania współpracy, wypracowanie spójnego modelu przebiegu praktyk, po kontrolę prawidłowości i postępów realizacji praktyk pedagogicznych.

Koordynator praktyk z ramienia uczelni kontroluje pracę studentów, przez prowadzenie ewidencji miejsc, w których studenci odbywają praktykę. W przypadku sytuacji niejasnych lub spornych pomiędzy studentem a placówką, koordynator z ramienia uczelni, hospituje zajęcia praktyczne odbywane przez studenta.

Koordynator praktyk, na podstawie dokumentacji złożonej przez studenta (dziennik praktyk, dokumenty ewaluacyjne) oraz opinii od dyrektora placówki i od opiekuna praktyk, decyduje o zaliczeniu studentowi praktyki pedagogicznej.

Po zakończeniu procesu praktyk odbywanych przez studentów z danej specjalności/rocznika, koordynator przekazuje kierownikowi jednostki (dziekanowi) pisemny raport z przebiegu praktyk dot. oceny przydatności hospitowanych placówek do dalszej współpracy w zakresie przygotowania praktycznego studentów oraz przedstawia swoje wnioski i propozycje związane z przyszłą współpracą z placówkami oświatowymi.

11. Dokumentacja i proces ewaluacji praktyk pedagogicznych

Proces ewaluacji rozumiany jest, jako ocenianie czy postawione sobie cele zostały osiągnięte podczas podjętego i zrealizowanego działania²⁹. Proces praktyk pedagogicznych jest procesem kształcenia i ściśle związany jest z koniecznością wyznaczania i osiągania celów. Ewaluacja praktyk pedagogicznych powinna, zatem odnosić się do oceny osiągnięć studentów podczas pracy w przedszkolach i szkołach.

Głównym celem ewaluacji jest dostarczenie wiedzy pozwalającej na udoskonalanie procesu praktyk oraz na podnoszenie, jakości procesu kształcenia przyszłych wychowawców i nauczycieli.

Proces ewaluacji można podzielić na dwa rodzaje:

- **ewaluację reaktywną**, która przeprowadzana jest po zakończeniu zadania;
- **ewaluację proaktywną**, która prowadzona jest na bieżąco, cyklicznie, w trakcie jakichś działań.³⁰

Podczas realizacji praktyk pedagogicznych warto prowadzić obie formy ewaluacji. Pierwsza z wymienionych form, służy wyjaśnieniu osiągniętych rezultatów, druga natomiast, o ile jest prowadzona systematycznie, pozwala na bieżące wprowadzanie modyfikacji i korygowaniu zidentyfikowanych błędów.

Proces ewaluacji może wzbudzać niechęć wśród osób, które zostają poddane ocenie. Należy jednak stanowczo powiedzieć, że aby ewaluacja była oceną konstruktywną i przede wszystkim pomocną, nie należy jej traktować osobiście, a odnieść ją jedynie do wykonywanej przez siebie pracy. Dodatkową pomocą w tym procesie będzie jasne określenie kryteriów: kto i kiedy dokonuje oceny, jakie obszary są analizowane oraz w jaki sposób zostaną opublikowane jej wyniki.³¹

Ewaluacja przebiegu praktyk pedagogicznych dotyczy przede wszystkim studenta, ale muszą jej podlegać również praca nauczyciela – opiekuna praktyk i koordynatora praktyk z ramienia uczelni. Przykładowe arkusze ankiet ewaluacyjnych stanowią załącznik do niniejszego NPPP.

Dokumenty niezbędne podczas realizacji praktyk pedagogicznych (patrz załączniki):

- dziennik praktyk zawierający szczegółowo opisany harmonogram;
- arkusz obserwacji (pomocny w dokonaniu ewaluacji);
- karta z oceną opisową, potwierdzająca zaliczenie/nie zaliczenie praktyk.

²⁹ D.J. Hawkins, B. Netherhood, *Podręcznik ewaluacji programów profilaktycznych*, Olsztyn 1994, s. 13.

³⁰ A. Brzezińska, J. Brzeziński, *Ewaluacja procesu kształcenia w szkole wyższej*, Poznań 2000, s. 95.

³¹ A. Brzezińska, J. Brzeziński, *Ewaluacja procesu...*, Poznań 2000, s. 96.

12. Kryteria oceny praktyk pedagogicznych

Niniejszy program praktyk pedagogicznych zakłada, że student – praktykant otrzyma ocenę opisową ze względu na fakt, iż dostarcza ona o wiele więcej informacji niż ocena w skali stopniowej.

Jako pierwszy, pracę studenta oceniać będzie nauczyciel – opiekun praktyk. W opisie powinien uwzględnić on przede wszystkim poziom zaangażowania studenta w proces praktyk, jego kreatywność i aktywność. Konieczne jest też zwrócenie szczególnej uwagi, na jakość kontaktów studenta z podopiecznymi oraz na jego naturalne predyspozycje do pracy z dziećmi. Ocena samej wiedzy teoretycznej i prawidłowości wykonania zadań zleconych przez opiekuna nie jest wystarczająca. Niezbędne staje się włączenie do takiego opisu, wniosków z obserwacji cech charakteru i osobowości studenta. Na ich podstawie można, bowiem stwierdzić z dużym prawdopodobieństwem czy kandydat na nauczyciela będzie w przyszłości sprawdzał się i spełniał w tym zawodzie.

W przypadku, gdy student wypełni poprawnie wszystkie zadania, ale opiekun praktyk ma uzasadnione wątpliwości czy jest on osobą odpowiednią do pracy z dziećmi. W takiej sytuacji, gdy opiekun praktyk nie udziela zaliczenia, powinien wszystkie swoje obserwacje i obawy szczegółowo opisać oraz odpowiednio umotywić.

Ocenę opisową wystawioną przez opiekuna praktyk zatwierdza dyrektor placówki, w której realizowane były praktyki. W przypadku, gdy opinie są rozbieżne, dyrektor wystawia dodatkową ocenę, którą szczegółowo uzasadnia.

Ostatecznej weryfikacji i zaliczenia/niezaliczenia praktyk dokonuje koordynator praktyk z ramienia uczelni. Po zapoznaniu się z opinią z placówki oraz kryteriami, jakie student spełnił, koordynator przyznaje studentowi ocenę w skali 4-stopniowej, która to zostaje wpisana do indeksu.³²

Aby student uzyskał ocenę **bardzo dobrą** powinien spełniać wszystkie kryteria niższych ocen oraz dodatkowo:

- wzorowo wywiązuje się z powierzonych mu zadań i obowiązków;
- podejmuje się realizacji działań wykraczających ponad ustalony program praktyk, wykazując się przy tym własną inwencją;
- posiada wiedzę teoretyczną oraz stosuje ją z powodzeniem w procesie nauczania;
- cechuje go naturalna predyspozycja do zawodu nauczyciela, objawiająca się w doskonałych relacjach z dziećmi i rodzicami;

---

³² E. Marek, *Podstawy teoretyczne samooceny pracy pedagogicznej nauczyciela* [w:] *Praktyki pedagogiczne w Górnośląskiej Wyższej Szkole Pedagogicznej*, K. Misiólek (red.), Myslowice 2001.

- sprawdza się i radzi sobie w wielu sytuacjach edukacyjnych stosując z powodzeniem metody pracy dydaktycznej i wychowawczej.

Na ocenę **dobrą** student powinien:

- zrealizować wszystkie cele praktyki;
- posiadać dobre przygotowanie merytoryczne;
- posiadać wiedzę dot. zasad pracy placówek oświatowych;
- wykorzystywać literaturę branżową;
- nawiązywać dobre relacje z dziećmi i ich rodzicami;
- uwzględnia rady i wskazówki opiekuna praktyk.

Na ocenę **dostateczną** zasługuje student, który:

- wywiązuje się z powierzonych mu obowiązków, ale sposób ich wykonania budzi zastrzeżenia opiekuna praktyk;
- posiada pewnie cechy osobowości, które w opinii opiekuna praktyk mogą w przyszłości być przeszkodą w pełnieniu roli nauczyciela (brak cierpliwości, nerwowość, itp.);
- zrealizował program praktyk, ale miał kłopoty z zainteresowaniem uczniów prowadzonymi przez siebie zajęciami;
- wysłuchał wskazówek opiekuna praktyk, ale ich nie umiał zastosować w praktyce.

Ocena **niedostateczna** przyznawana jest studentowi, który:

- nie wykonał zadań ujętych w programie praktyk i nie osiągnął zamierzonego celu;
- rażąco naruszał regulamin praktyk, zasady BHP oraz zasady dobrego wychowania i kultury osobistej;
- nie nawiązał poprawnej relacji z uczniami oraz wywierał na nich negatywny wpływ;
- nie prowadził dokumentacji koniecznej w procesie praktyk;
- nie reagował na uwagi opiekuna praktyk i lekceważył stawiane przed nim wymagania.

Wystawienie oceny niedostatecznej jest równe z brakiem zaliczenia praktyki pedagogicznej. Student, który otrzymał taką ocenę powinien niezwłocznie zastanowić się nad dalszą drogą rozwoju kariery zawodowej oraz poszukać dla siebie ścieżki rozwoju poza zawodami związanymi z edukacją, opieką i wychowaniem.

Zakończenie

Niniejszy Nowy Program Praktyk Pedagogicznych (NPPP) został opracowany w ramach realizowanego przez Wyższą Szkołę Humanistyczno – Ekonomiczną we Włocławku, projektu współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej pn. „Lepiej przygotowany nauczyciel – lepiej przygotowany uczeń”. Program przeznaczony jest dla studentów kierunku pedagogika, o specjalności: wczesnoszkolna, wczesnoszkolna z przedszkolną, przedszkolna z elementami terapii dziecka.

Praktyki studenckie są integralną częścią procesu edukacji. Są niezastąpioną okazją do zdobycia niezbędnego doświadczenia oraz do weryfikacji własnych wizji i celów edukacyjnych. Studenci podczas odbywania praktyki często mają pierwszą okazję do stworzenia relacji z dziećmi, do poznania potrzeb podopiecznych i własnych oraz przede wszystkim, do sprawdzenia siebie w roli nauczyciela.

Niniejszy program opracowany został na podstawie wielopodmiotowego, interakcyjnego modelu edukacji. Zakłada się, że student, opiekun praktyk, dyrekcja placówki oraz koordynator praktyk z uczelni są podmiotami ściśle ze sobą współpracującymi i wspólnie wypracowującymi jak najlepszy program edukacji praktycznej przyszłych nauczycieli.

Opracowanie niniejszego programu zostało podyktowane realną potrzebą wprowadzenia zmian ulepszających przygotowanie studentów do praktyk pedagogicznych oraz przygotowanie nauczycieli do roli opiekuna praktyk. Dynamicznie zmieniająca się rzeczywistość edukacyjna oraz troska o zachowanie jak najwyższej jakości studiowania i odbywania praktyk pedagogicznych, powoduje konieczność wprowadzania ciągłych zmian w tym procesie.

Innowacje zaproponowane w NPPP polegają na szczegółowo ustalonych zadaniach i rolach każdej ze stron zaangażowanej w proces praktyk pedagogicznych. Dla Uczelni oznacza to przede wszystkim nawiązanie stałej i realnej współpracy z placówkami, w których studenci realizują praktyki oraz włączenie tych placówek w proces tworzenia, kreowania i podnoszenia jakości praktyk pedagogicznych. Wspólna dbałość o jakość procesu praktyk wyrażać będzie się nie tylko w wykonywaniu zadań merytorycznych podczas praktyk w placówce, ale również we wspólnym podnoszeniu wiedzy i kompetencji podczas warsztatów przygotowujących do wejścia w nowe role. Przygotowany został również dla wszystkich poradnik metodyczny, zawierający wskazówki i materiały pomocnicze mające pomóc studentom i nauczycielom w jak najlepszym wykorzystaniu czasu praktyk pedagogicznych.

Studenci uczestniczący w projekcie i wykorzystujący NPPP, powinni zdać sobie sprawę, że proces doskonalenia własnych kompetencji i poszerzania wiedzy w zawodzenie nauczyciela jest ciągle i nigdy się nie zakończy. Specyfika tego zawodu, możliwość zaistnienia zupełnie

nowych i niespodziewanych sytuacji problemowych, może spowodować narodzenie się nowych potrzeb edukacyjnych dla samego nauczyciela, który stanie przed koniecznością rozwiązywania tych sytuacji. Kreatywne i twórcze podejście do samodoskonalenia siebie, pozytywnie przełoży się nie tylko na sferę zawodową, ale również i prywatną. Uczestnicy praktyk: zarówno studenci jak i ich opiekunowie w zetknięciu z praktykami, powinni uświadomić sobie jak wiele mogą się nauczyć i rozwinąć się w wielu obszarach. Takie wzajemne, pozytywne oddziaływanie wszystkich podmiotów biorących udział w procesie praktyk pedagogicznych, zakłada niniejszy program.

Bibliografia

- Bereźnicki F. (red.), Piotrowski E., *Zmiany w edukacji polskiej w kontekście akcesu do Unii Europejskiej*, Szczecin 2005
- Bonar J. (red.), *Nauczyciel wczesnej edukacji. Oczekiwania społeczne i praktyka edukacyjna*, Łódź 2011
- Brzezińska A., Brzeziński J., *Ewaluacja procesu kształcenia w szkole wyższej*, Poznań 2000
- Delors J., *Edukacja – jest w niej ukryty skarb* [w:] Raport UNESCO Międzynarodowej Komisji ds. Edukacji XXI wieku, Warszawa 1998
- Denek K., Juszczyk S. (red.), *Twórczy rozwój nauczyciela*, Kraków 1996
- Gołębniak B., *Zmiany edukacji nauczycieli: wiedza – biegłość – refleksyjność*, Toruń-Poznań 1998
- Goźlińska E., Szlosek F., *Podręczny słownik nauczyciela kształcenia zawodowego*, Radom 1997
- Hawkins J.D., Nederhood B., *Podręcznik ewaluacji programów profilaktycznych*, Olsztyn 1994
- Klus-Stańska D., Szczepska-Pustkowska M. (red.), *Pedagogika wczesnoszkolna – dyskursy, problemy, rozwiązania*, Warszawa 2009
- Kobylecka E. Ferenz K., Koziol E. (red.), *Kompetencje nauczyciela wychowawcy*, Zielona Góra 2002
- Kowolik P., Michalewska M.T. (red.), *Kompetencje nauczycieli w zreformowanej szkole*, Katowice 2000
- Kwieciński Z., Witkowski L. (red.), *Ku pedagogii pogranicza*, Toruń 1990
- Łukaszewska M., *Teoria i praktyka jakości procesu kształcenia pedagogicznego*, [w:] „Szkoła Zawodowa” 1999
- Marek E., *Podstawy teoretyczne samooceny pracy pedagogicznej nauczyciela*, Mysłowice 2011
- Mikulska J. (red.), *Psychologia rozwiązywania problemów szkolnych*, Poznań 2001
- Milan K., *Programy wspólnotowe UE dostępne dla Polski*, Wrocław 2000
- Okoń W., *Nowy słownik pedagogiczny*, Warszawa 2004
- Olszewski L., *Kształcenie praktyczne nauczycieli nauczania początkowego*, Kielce 1991
- Pólturzycki J., *Edukacja ustawiczna a rozwój i przemiany dydaktyki*, [w:] „Rocznik Andragogiczny”, Warszawa-Toruń 2000
- Ratuś A., Ferenz K., Koziol E. (red.), *Kompetencje nauczyciela wychowawcy*, Zielona Góra 2002
- Sielatycki M., *Kompetencje nauczyciela w Unii Europejskiej*, Centrum Edukacji Nauczycielskiej, Wrocław 2010
- Słownik pedagogiki pracy*, Warszawa 1986

Akty prawne

1. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 września 2004 r. w sprawie standardów kształcenia nauczycieli (Dz.U. Nr 207, poz. 2110).
2. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 marca 2009 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli (Dz.U. z dnia 27 marca 2009 r.).
3. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 lipca 2007 r. w sprawie standardów kształcenia dla poszczególnych kierunków oraz poziomów kształcenia, a także trybu tworzenia i warunków, jakie musi spełniać uczelnia, by prowadzić studia międzykierunkowe oraz makrokierunki.
4. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 8 czerwca 2009 r. w sprawie dopuszczania do użytku w szkole programów wychowania przedszkolnego i programów nauczania oraz dopuszczania do użytku szkolnego podręczników (Dz.U. z dnia 10 czerwca 2009 r. Nr 89, poz. 730).
5. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (Dz.U.2012.131.).
6. Załącznik nr 1 do Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dn. 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z dn. 15 stycznia 2009 r. Nr 4, poz. 17).
7. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dn. 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z dn. 30 sierpnia 2012 r.)
8. *Strategia rozwoju edukacji na lata 2007–2013*, Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu 2005.
9. Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym, Dz.U. 2007 Nr 164, poz. 1166.

Załącznik nr 1 – Dziennik praktyk

Imię i nazwisko praktykanta, rok studiów

Kierunek studiów i specjalność, nazwa uczelni

Nazwa i adres placówki, w której odbywają się praktyki

Imię i nazwisko opiekuna praktyk wraz z podpisem

Podpis dyrektora placówki wraz z pieczęcią

Załącznik nr 2 – Szczegółowy harmonogram praktyk

Lp.	Data	Godz. lekcyjna	Grupa/klasa	Temat	Sposób realizacji

Załącznik nr 3 – Ocena opisowa przebiegu praktyk

Miejsce odbywania praktyk.....

Termin praktyk.....

Imię i nazwisko opiekuna praktyk.....

Ocena wraz z uzasadnieniem

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Proponowana ocena praktyk (5 – bdb, 4 – db, 3 – dost, 2 – ndst) .....

Data, podpis opiekuna praktyk .....

Podpis i pieczęć dyrektora placówki.....

Załącznik nr 4 – Arkusz obserwacji przebiegu praktyk

Hospitowany nauczyciel/praktykant .....

Data, godz. hospitacji .....

Grupa/klasa .....

Temat zajęć .....

Kryteria	mocne strony	trudności	Wskazówki do poprawy sytuacji
Planowanie organizacja, dokumentowanie zajęć			
Wybór i ocena metod służących osiągnięciu celów dydaktycznych			
Stosowane środki dydaktyczne			
Kreatywność i innowacyjność stosowana podczas pracy			
Kontakt z grupą – umiejętność budowania autorytetu, utrzymywanie dyscypliny, angażowanie grupy w zajęcia			
Atmosfera na zajęciach			
Radzenie sobie ze stresem i trudnymi sytuacjami			
Umiejętność trafnego i właściwego oceniania pracy podopiecznych/uczniów			
Inne			
Podpis osoby hospitującej			